

Koe on kaksiosainen. Osassa 1 on kuusi 20 pisteen tehtävää ja osassa 2 kolme 30 pisteen tehtävää. Saat vastata enintään viiteen tehtävään. Näistä tehtävistä enintään kaksi saa olla osasta 2.

Kokeen maksimipistemäärä on 120. Sen saavuttaminen edellyttää, että vastaat kolmeen osan 1 tehtävään ja kahteen osan 2 tehtävään. Halutessasi voit tuottaa vastausten tueksi piirroksia, kaavioita tai taulukoita ja liittää niistä kuvakaappauksen mihin tahansa tekstivastaukseen.

Älä jätä mitään merkintöjä sellaisen tehtävän vastaukselle varattuun tilaan, jota et halua jättää arvosteltavaksi.

Sisälllys**Osa 1: 20 pisteen tehtävät**

Vastaa 3–5 tehtävään.

1. Kieliryhmät ja niiden asema Suomessa, Aineisto 20 p.
2. Tuottavuus ja kannattavuus 20 p.
3. Euroopan unionin ja sen jäsenmaiden toimivalta 20 p.
4. Pienituloisten aikuisten ja lasten määrä Suomessa, Aineisto 20 p.
5. Oikeudelliset käsitteet ja niihin sisältyvät periaatteet 20 p.
6. Avioero ja sen seuraukset 20 p.

Osa 2: 30 pisteen tehtävät

Vastaa 0–2 tehtävään.

7. Demokratian tila maailmassa, Aineisto 30 p.
8. Julkisen talouden koon arvioinnin ja vertailun haasteet, Aineisto 30 p.
9. Saksa, Ranska ja Euroopan unioni, Aineisto 30 p.

Koe yhteensä 120 p.

Osa 1: 20 pisteen tehtävät

Vastaa 3–5 tehtävään.

1. Kieliryhmät ja niiden asema Suomessa 20 p.

Perustuslain mukaan suomi ja ruotsi ovat Suomen kansalliskielet. Saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. (17. § Suomen perustuslaki.) Suomessa puhutaan nykyään yli 150:tä eri äidinkieltä.

Tarkastele taulukon 1.A avulla Suomen kieliryhmien määrällistä kehitystä vuosina 1980–2019 ja pohdi kehitykseen vaikuttaneita syitä sekä sitä, miten ruotsin ja muiden vähemmistökielten elinvoimaisuutta Suomessa voidaan tukea.

Aineisto

1.A Taulukko: Väestö kielen mukaan 1980–2019

vuosi	suomenkieliset	ruotsinkieliset	saamenkieliset	muut kielet	yhteensä
1980	4 786 807	300 482	1 343	9 146	4 787 778
1990	4 675 223	296 738	1 734	24 783	4 998 478
2000	4 788 497	291 657	1 734	99 227	5 181 115
2010	4 857 903	291 153	1 832	224 388	5 375 276
2019	4 822 690	287 954	2 004	412 644	5 525 292

Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT). *Väestö kielen mukaan 1980–2019*. Tilastokeskus. Verkkojulkaisu.
http://www.stat.fi/til/vaerak/2019/vaerak_2019_2020-03-24_tau_002_fi.html. Julkaistu: 2019. Viitattu: 5.3.2022.

2. Tuottavuus ja kannattavuus 20 p.

Keskeisiä talouskäsitteitä ovat muun muassa tuottavuus ja kannattavuus. Millaisilla keinoilla seuraavat yritykset voivat parantaa yhtäältä tuottavuuttaan ja toisaalta kannattavuuttaan?

1. Paperia, kartonkia ja selluloosaa tehtaissaan valmistava yritys
2. Asuntojen vesieristyksiä tekevä neljän hengen yritys
3. Vanhusten kotihoitopalvelua tarjoava yhden hengen toiminimi

3. Euroopan unionin ja sen jäsenmaiden toimivalta 20 p.

Miten toimivalta jakaantuu Euroopan unionin ja sen jäsenmaiden kesken, kun päätetään seuraavista asioista?

1. Brasiliasta tuotavien maataloustuotteiden tullimaksut
2. Lukioiden opetussuunnitelman sisältö
3. Ilmaston ja vesistöjen suojeleminen

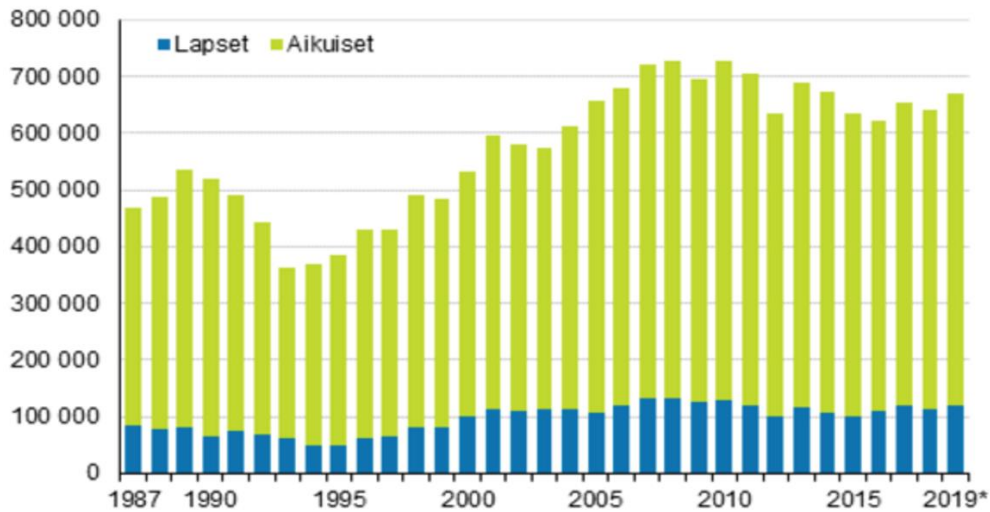
4. Pienituloisten aikuisten ja lasten määrä Suomessa 20 p.

Kuviossa 4.A on kuvattu pienituloisen väestön määrää Suomessa vuosina 1987–2019.

Erittele pienituloisten määrän kehitystä Suomessa kuvion 4.A pohjalta ja pohdi, mitä syitä kuviossa näkyvään kehitykseen on ja millaisia seurauksia kotitalouden pienituloisuudella voi olla lapsille.

Aineisto

4.A Kuvio: Pienituloisten aikuisten ja lasten määrä Suomessa vuosina 1987–2019

*Vuoden 2019 tiedot ovat alustavia.

Pienituloisiksi on laskettu henkilöt, joiden kotitalouden käytettävissä oleva rahatulo kulutusyksikköä kohti on vähemmän kuin 60 prosenttia kansallisesta mediaanitulosta. Kotitalouksien mediaanitulolla tarkoitetaan suuruusjärjestyksessä keskimmäisen kotitalouden tuloja, kun laitetaan kotitaloudet jonoon tulojen mukaan. Vuonna 2019 kotitalouksien mediaanitulo, josta pienituloisuusraja on laskettu, oli yhden hengen taloudessa 25 550 euroa. Tällöin pienituloisuuden raja yhden hengen taloudessa oli noin 1 280 euroa kuussa.

Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT). *Pienituloisten aikuisten ja lasten määrä Suomessa vuosina 1987–2019*. Tilastokeskus. Verkkojulkaisu. https://www.stat.fi/til/tjt/2019/03/tjt_2019_03_2020-12-18_tie_001_fi_001.gif. Julkaistu: 18.12.2020. Viitattu: 1.2.2022. Muokkaus: YTL.

5. Oikeudelliset käsitteet ja niihin sisältyvät periaatteet 20 p.

Mikä on seuraavien oikeudellisten käsitteiden sisältö ja mihin päämääriin niihin sisältyvillä periaatteilla pyritään?

1. Syyntakeettomuus
2. Avio-oikeus
3. Virallisen syytteen alainen rikos

6. Avioero ja sen seuraukset 20 p.

Miten avioeroproessi etenee, ja mitä taloudellisia seurauksia avioerolla on?

Osa 2: 30 pisteen tehtävät

Vastaa 0–2 tehtävään.

7. Demokratian tila maailmassa 30 p.

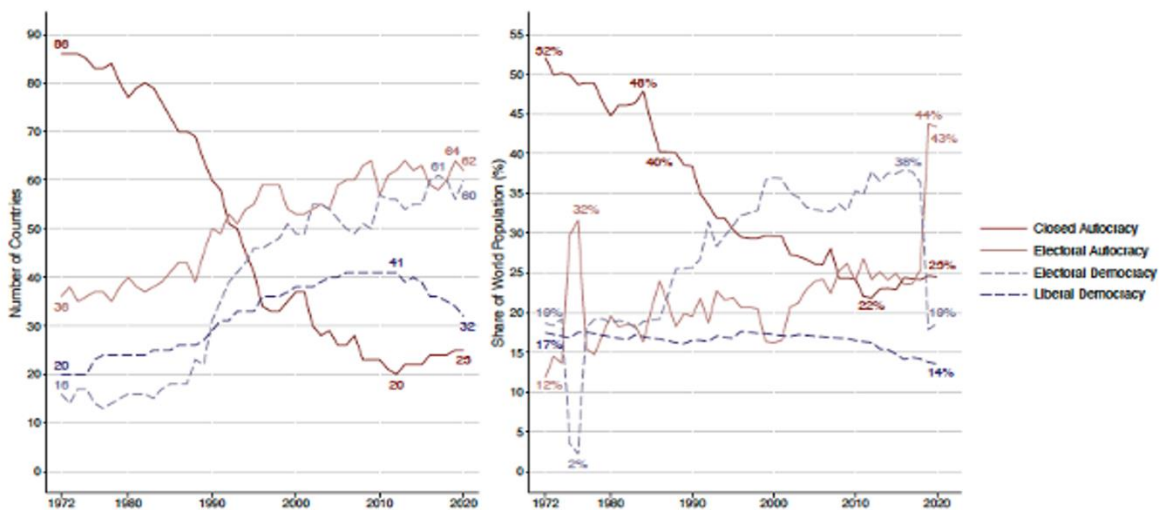
Kuviossa 7.A on kuvattu erilaisten hallintotyyppien aseman muutosta maailmanlaajuisesti vuosina 1972–2020 ja kuviossa 7.B liberaalin demokratian tilannetta maailmassa vuonna 2020.

7.1 Erittele kuvioiden 7.A ja 7.B perusteella, miten demokraattisesti hallittujen ja autoritaarisesti hallittujen maiden lukumäärä ja osuus maailman väestöstä muuttui vuosina 1972–2020 ja miltä liberaalin demokratian tilanne näytti vuonna 2020. 14 p.

7.2 Esitä perusteltu arviosi liberaalin demokratian tulevaisuudesta seuraavien 20 vuoden aikana. 16 p.

Aineisto

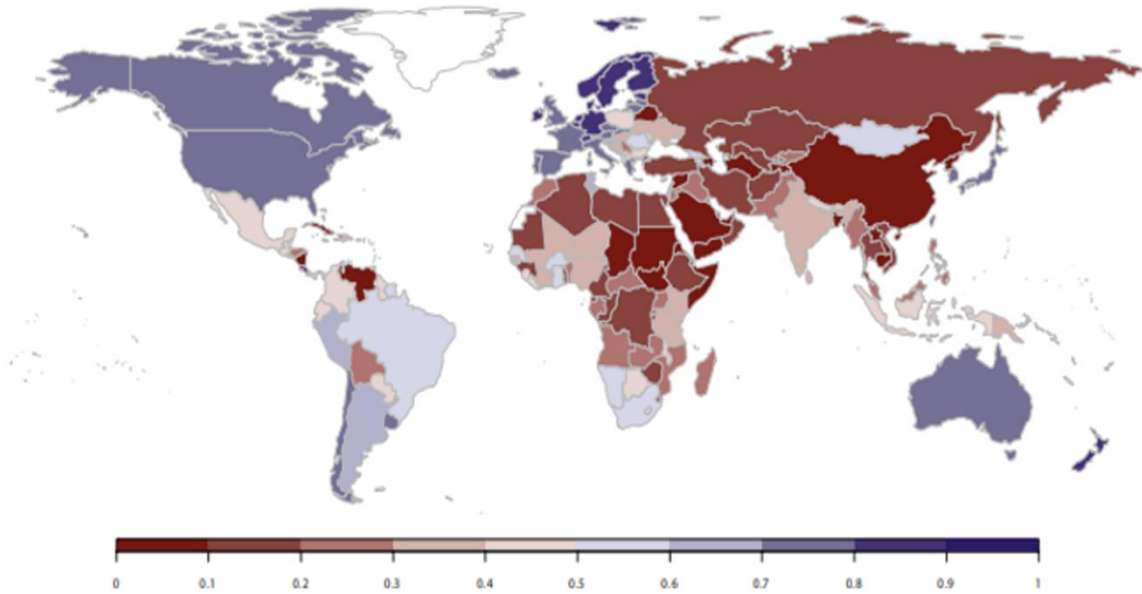
7.A Kuvio: Demokraattisesti ja autoritaarisesti hallittujen maiden lukumäärä ja näiden maiden väestöjen osuus prosentteina koko maailman väestöstä vuosina 1972–2020

Vasemmanpuoleisessa kuviossa on pystyakselilla maiden määrä (Number of Countries). Oikeanpuoleisessa kuviossa on pystyakselilla näiden maiden väestöjen osuus maailman väestöstä prosentteina (Share of World Population).

Maat on jaettu kuvioissa neljään luokkaan: vaaleihin perustuvat autokratiat (Electoral Autocracy), suljetut autokratiat (Closed Autocracy), vaalidemokratiat (Electoral Democracy) ja liberaalit demokratiat (Liberal Democracy). Maailman hallintoluokittelu (Regimes of the World, RoW) luokittelee maat demokraattisiksi, jos ne eivät pelkästään järjestä vapaita ja oikeudenmukaisia monipuoluevaaleja, vaan takaavat myös mielipiteen- ja sananvapauden. Vaaleihin perustuissa autokratioissa kansalaisilla on oikeus valita maan ylin johto ja lainsäätäjät monipuoluevaalien kautta. Heiltä puuttuu kuitenkin joitain vapauksia, kuten yhdistymis- tai mielipiteenvapaudet, jotka tekevät vaaleista mielekkäitä, vapaita ja oikeudenmukaisia. Suljetuissa autokratioissa kansalaisilla ei ole oikeutta valita maan ylintä johtoa tai lainsäätäjää monipuoluevaalien kautta. Vaalidemokratioissa kansalaisilla on oikeus osallistua merkityksellisiin, vapaisiin ja oikeudenmukaisiin monipuoluevaaleihin. Liberaaleissa demokratioissa kansalaisilla on lisäksi yksilö- ja vähemmistöoikeuksia, he ovat tasa-arvoisia lain edessä ja toimeenpanevan vallan toimintaa rajoittavat lainsäädäntö ja tuomioistuimet.

7.B Kuvio: Liberaalin demokratian tilanne maailmassa vuonna 2020

Kuviossa demokratian tilaa on arvioitu liberaalin demokratian indeksillä (LDI). Indeksien arvo vaihtelee nollan (ei liberaalia demokratiaa) ja yhden (liberaali demokratia) välillä sen mukaan, kuinka paljon liberaalin demokratian piirteitä kunkin maan hallintojärjestelmään sisältyy.

Lähde: V-Dem Institute. *DEMOCRACY REPORT 2021 [DemokratiaRaportti 2021]*. Kuvakaappaus. http://v-dem.net/static/website/files/dr/dr_2021.pdf. Julkaistu: 2021. Viitattu: 2.2.2022. Käännös: YTL.

8. Julkisen talouden koon arvioinnin ja vertailun haasteet 30 p.

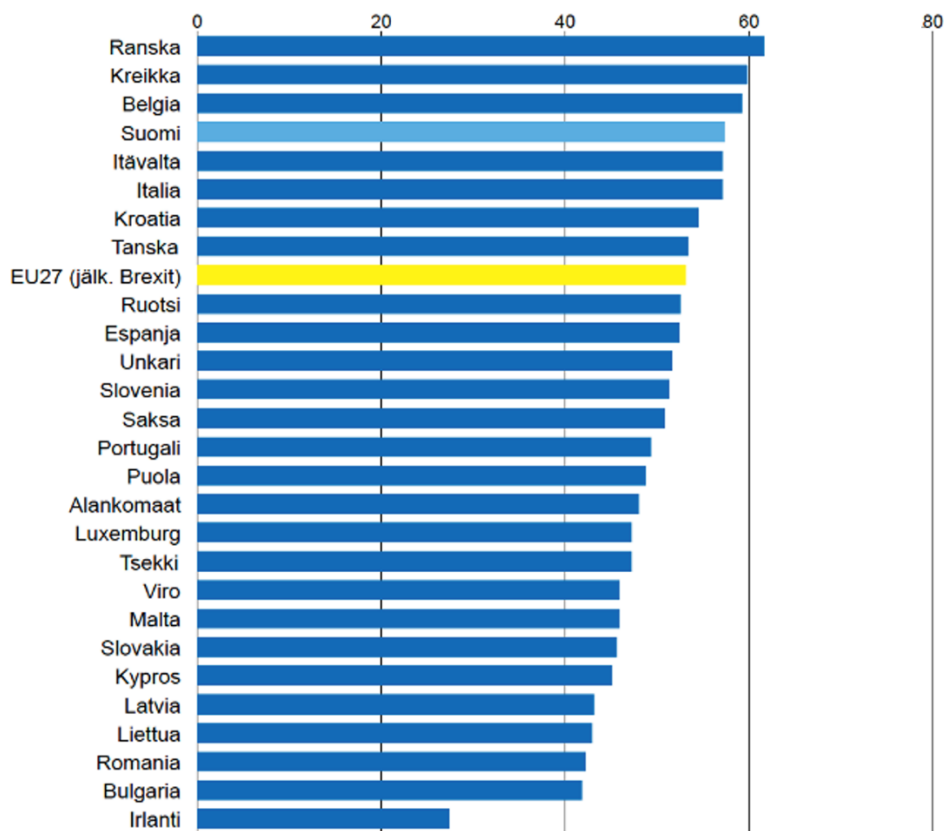
Kuviot 8.A ja 8.B koskevat julkisen talouden kuvaamista ja kansainvälistä vertailua.

8.1 Erittele kuvion 8.A sisältöä ja pohdi, mitkä syyt selittävät eroja EU-maiden julkisten menojen bkt-suhteessa. 12 p.

8.2 Analysoi kuvioiden 8.A ja 8.B pohjalta, millaisia haasteita Suomen julkisen talouden koon arviointiin liittyy. Pohdi myös, miksi kysymys julkisen talouden koosta on poliittisesti kiistanalainen. 18 p.

Aineisto

8.A Kuvio: Julkisten menojen suhde maan bruttokansantuotteeseen prosentteina eri EU-maissa vuonna 2020

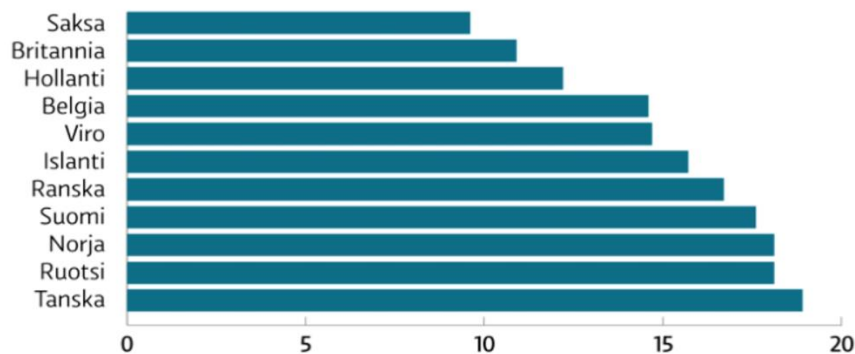

Lähde: Eurostat / Veronmaksajain keskusliitto. *Julkiset menot EU-maissa vuonna 2020, % suhteessa bruttokansantuotteeseen.* <https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Tilastot/Julkiset-menot/Julkisten-menojen-kansainvalinen-vertailu/#395b3f18>. Julkaistu: 11.11.2021. Viitattu: 2.1.2022.

8.B Kuvio: Julkisen sektorin osuus bruttokansantuotteesta prosentteina eräissä EU-maissa ja Islannissa vuonna 2017

Julkisen sektorin osuus BKT:sta maittain, %

Lähde: Eurostat

Kuva: Yle Uutisgrafiikka

Lähde: *Julkisen sektorin osuus BKT:sta maittain, %.* Yle. https://images.cdn.yle.fi/image/upload/w_1920,h_1080,ar_1.777777910232544,dpr_1,c_fill,g_faces/q_auto:eco,f_auto,fl_lossy/13-3-9434211. Julkaistu: 31.1.2017. Viitattu: 2.1.2022.

9. Saksa, Ranska ja Euroopan unioni 30 p.

Kuvat 9.A, 9.B ja 9.C liittyvät Saksan ja Ranskan välisiin suhteisiin toisen maailmansodan jälkeen.

9.1 Pohdi, mihin Saksan ja Ranskan perinteinen yhteistyö Euroopan unionissa perustuu ja millä tavoin tämä yhteistyö on ilmennyt Euroopan integraatiossa. 16 p.

9.2 Analysoi kuvien 9.A, 9.B ja 9.C pohjalta Saksan ja Ranskan valtiojohtajien kohtaamisiin sisältyvää symboliikkaa ja sitä, millaisia viestejä tapaamisilla on haluttu antaa eri ajankohtina. 14 p.

Aineisto

9.A Kuva: Ranskan presidentti Charles de Gaulle ja Saksan liittokansleri Konrad Adenauer 22.1.1963.

Saksan kansleri Konrad Adenauer (1876–1967) ja Ranskan presidentti Charles de Gaulle (1890–1970) Saksan ja Ranskan ystävyssopimuksen (Élysée-sopimus) allekirjoitustilaisuudessa Pariisissa 22.1.1963.

Lähde: Luxembourgin yliopisto. Centre Virtuel de la Connaissance sur l'Europe.
https://www.cvce.eu/en/obj/the_elysee_treaty_embrace_between_de_gaulle_and_adenauer_paris_22_january_1963-en-da454e70-c9be-4e8b-acc2-d6096f08218d.html. Viitattu: 2.2.2022.

9.B Kuva: Ranskan presidentti François Mitterrand ja Saksan liittokansleri Helmut Kohl 22.9.1984.

Ranskan presidentti François Mitterrand (1916–1996) ja Saksan liittokansleri Helmut Kohl (1930–2017) ensimmäisessä maailmansodassa kaatuneiden muistotilaisuudessa Verdunissa 22.9.1984.

Lähde: Lebendiges Museum Online. <https://www.hdg.de/lemo/bestand/objekt/foto-kohl-mitterrand-verdun.html>. Viitattu: 2.2.2022.

9.C Kuva: Ranskan presidentti Emmanuel Macron ja Saksan liittokansleri Olaf Scholz 10.12.2021

Ranskan presidentti Emmanuel Macron (synt. 1977) ja Saksan liittokansleri Olaf Scholz (synt. 1958) tiedotustilaisuudessa liittokanslerin ensimmäisellä Pariisin-vierailulla 10.12.2021.

Lähde: Independent.ie. <https://www.independent.ie/opinion/comment/f6712/41161677.ece/AUTOCROP/w1240/EU-SUMMIT>. Julkaistu: 18.12.2021. Viitattu: 2.2.2022.

Kokeen tehtävät loppuvat tähän.

Tarkista, että vastasit ohjeiden mukaiseen määrään tehtäviä. Älä jätä mitään merkintöjä sellaisen tehtävän vastaukselle varattuun tilaan, jota et halua jättää arvoiteltavaksi.